

SINIF YÖNETİMİ

Sınıf Yönetiminin Amaçları

- Zamanın etkili bir biçimde kullanılabilmesini sağlamak.
- Öğrencinin derse devamsızlığını en aza indirmek.
- Sınıf kurallarını belirleyip öğrencilere benimsetmek ve uygulamak.
- Sınıfta öğrencide motivasyonu sağlamak.
- Sınıfta etkili bir iletişim ortamı oluşturmak.
- Sınıf yaşamının kolaylaştırılmasına yönelik öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğretmen ilişkilerini düzenlemek.

Sınıf Yönetiminin Boyutları

1. Boyut (Fiziksel Düzen): Sınıf alanının büyüklüğü, öğrenci sayısı ve oturma düzeni önemlidir. Isı, ışık, ses, renk ve havalandırma düzenleri sınıf yönetimini doğrudan etkiler.

2. Boyut (Plan ve Program Etkinlikleri): Plandaki etkinliklerin öğretmen merkezli veya öğrenci merkezli oluşu sınıf yönetimini etkiler.

3. Boyut (Zaman Düzenleme): Öğretmenler ders esnasında, öğrencilerin dinlenmesi, düşünmesi veya eğlenmesi için mola zamanı oluşturur. Ayrıca öğrencilerin teneffüs hakkı elinden alınmamalıdır.

4. Boyut (İlişki Düzenleme): Öğretmen – öğrenci ve öğrenci – öğrenci ilişkileri mantıklı, demokratik ve insani kurallarla belirlenmelidir.

5. Boyut (Davranış Düzenleme): Davranışlar olumlu veya olumsuzdur. Olumsuz davranışlar hem ortaya çıkmadan önce önleyici tedbirlerle hemde çıktıktan sonra yapılacaklarla düzenlenir.

Sınıf Yönetiminin Öğeleri

a. Sınıf Liderliği: Öğretmenin etkili bir lider olması; öğrencilerle iletişim kurma ve öğrenciyi motive etme becerisine sahip olmasıyla mümkündür. Öğretmenin Liderlik tarzları, onun kişisel özelliklerinin bir yansımasıdır. Öğretmenin; emreden, sert, teşvik edici, yumuşak, dikkatli, şakacı, serbest bırakmayı seven vb. öğrencilerin yetenekleri onun liderlik tarzını belirler. Öğretmen otoriter, demokrat ya da vurdumduymaz bir lider olabilir.

b. Sınıf Atmosferi: Sınıfın fiziksel ve psikolojik çevre düzenlemesiyle ilgilidir. Sınıf çevresi öğrenci davranışı üzerinde doğrudan etkilidir. Çekici bir sınıf atmosferi öğrencileri öğrenmeye yönlendirir. Öğretmen psikolojik açıdan, sınıfta güven veren bir ortam oluşturmalıdır.

c. Disiplin: Ceza kavramı ile asla karıştırılmamalıdır. Ceza yıkıcı davranışa tepkidir. Disiplin ise; yıkıcı davranış ve bundan doğan tepkiyi önlemek içindir

Sınıf Ortamının Değişkenleri

- Kural ve beklentilerin açıklığı
- Ödül ve teşvik
- Öğretebilme yeteneği
- Yüksek beklentiler
- Öğrencilerin derse katılımını sağlama
- Okul – Aile ilişkileri
- Grup normları
- Öğretmenlerin kendi aralarındaki ve yönetimle ilişkileri
- Fiziksel Çevre

Sınıf Dışı Değişkenler

- Çevre
- Aile
- Okul

Sınıf İçi Değişkenler

- ✓ Fiziksel Ortam
- ✓ Eğitim Programları
- ✓ Kaynaklar/Araç ve Gereçler
- ✓ Ç. Zaman Yönetimi
- ✓ Sınıfın Kuralları

Sınıf İçi Motivasyon Stratejileri

- 1) Öğrencilerin İlgiğini Anlayabilme
- 2) Konunun Kullanabilirliğini Açıklama
- 3) Öğrencilerin Başarı Beklentisi Geliştirmelerine Yardımcı Olma
- 4) Dersi İlginç Hale Getirme
- 5) Öğrencilerde İstek Uyandırma
- 6) Ödüller Kullanma

Öğretmenler ve Öğrenciler Arasındaki İlişki Tipleri

1) Otoriter Öğretmen: Otoriter bir sınıfta, öğretmen kendini etkin rolde tek başına görür ve öğrencileri açıklama ve bilgileri alan pasif alıcılar olarak düşünür. Otoriter öğretmenler katı uygulamaları denetim merkezli yaparlar. Öğrencilerin etkinliklerini yakından yönlendirirler. Sınıfları için planlamayı yaparlar ve emredici davranırlar.

2) Muhalefetsiz Öğretmen: Öğrenciler ne yapmak istediklerine ve nasıl yapacaklarına karar verirler. Muhalefetsiz öğretmenler karşıt uçlara giderler. Öğrencilerin seçimlerine ve etkileşimlerine karışmamayı taahhüt ettiklerinden, öğrenci yönlendirmesi ve ders planlamasından kasıtlı olarak çekinirler, böylece gerçekten hiçbir şekilde liderlik etmezler. Sınıftadırlar ve soruları yanıtlayabilirler. Fakat gerekli olarak öğrencilerin kendi önceliklerini izlemelerine izin verirler.

3) Demokratik Öğretmen: Demokratik öğrenme-öğretme durumunda öğretmenler demokratik grup liderleri rolündedirler. Ana amaçları öğrettikleri alanda önemli sorunların çalışmasında öğrencilere liderlik etmektir. Öğretmenin düşünceleri öğretmen ve öğrenci eleştirisine bağlıdır. Bu şekilde hem öğretmen hem öğrenci öğrenir.

İstenmeyen Davranışların Önlenmesine Yönelik Yaklaşımlar

1) İnsancı (Karışmacı Olmayan) Yaklaşım: Bu yaklaşımın temelinde insanın doğru yapacağına inanmak ve güvenmek vardır. Öğrencinin iyi niyetli ve güvenilir olduğunu, kendini kontrol etmesi gerektiğini ve uygun bir fırsat verildiğinde bunu yapabileceğini varsayar. Eğer insan yanlış yapıyorsa bunu düzeltmek için dış etkenlerden çok insanın iç dünyasındaki anlayış ve kavrayışı uyandırarak kendi kendine doğruya ulaşmasını sağlanmalıdır.

2) Pazarlık Yaklaşımı: “Her şeyin bir bedeli vardır.” anlayışına dayalıdır. Öğrenci sınıfta istenmeyen bir davranışta bulunursa sorumluluğunu almak ve sonuçlarına katlanmak zorundadır. Öğretmen istenmeyen davranışları değiştirmek ve düzeltmekle görevlidir.

3) Davranışçı Yaklaşım: Bu yaklaşım temelinde davranışçı ekol vardır. Yaklaşım, sınıfta istenmeyen davranışların değiştirilmesine dayanır. İstenmeyen davranışların oluşmasına göre farklı stratejiler kullanılır. Bunlar, sorun davranışı gözlemlemek, pekiştireç vermek, istenmeyen davranışı söndürmek, öğrencilerle anlaşmak, yaklaşık istendik davranışları kabul etmek ve derse dönmektir.

Pekiştireç

İstendik davranışın arkasından verilen ve davranışın artmasını ya da kalıcı olmasını sağlayan herhangi bir uyarıya pekiştireç denir.

Pekiştirme: İzlediği davranışın gerçekleşme olasılığını arttıran veya davranışın sürmesini sağlayan uyarıların ortama eklenmesi veya çekilmesi sürecine pekiştirme denir.

1. Olumlu pekiştirme: Br davranış izleyen ortamda bir uyarının eklenmesiyle o davranışın ilerde yapılma olasılığının artmasıdır. Gülümsemek, aferin demek, para vermek, şeker vermek v.b.

2. Olumsuz pekiştirme: Bir davranış izleyen durumda ortamda bir itici uyarının çekilmesiyle o davranışın ilerde yapılma olasılığının artmasıdır.

Pekiştireç Türleri

1. Birincil Pekiştireçler (Öğrenilmemiş Pekiştireçler): Doğal yaşamı sürdürmek için gerekli olan ve biyolojik önem taşıyan yiyecek, içecek, barınma, uyku gibi uyarılar olup, öğrenme olmadan edinirler. Daha çok okul öncesi dönemde kullanılırlar. Eğitim düzeyi arttıkça kullanılabilirlikleri azalmaktadır.

2. İkincil Pekiştireçler (Öğrenilmiş Pekiştireçler): Öğrenme sonucunda pekiştirici özellik kazanmış pekiştireçlerdir. Yaşamsal bir önem taşımamalarına rağmen davranışların arttırılmasında ve sürdürülmesinde etkili biçimde kullanılabilirler. Birincil pekiştireçlerle kullanımı sonucu tek başlarına pekiştireç olma özelliği kazanabilirler

I. Nesnel Pekiştireçler: Eşya, yiyecek, oyuncak ya da araç-gereç ve materyaller v.b.

II. Etkinlik Pekiştireçleri: Şarkı söylemek, yap-boz oynamak, şiir okumak, tv izlemek gibi sözel ya da bedensel bir uğraşı gerektiren pekiştireçlerdir.

III. Sosyal Pekiştireçler: Gülümsemek, alkışlamak, baş ile oynamak, göz kırpmak gibi sözsüz ifadeler; kucaklamak, başını oksamak, yüzüne dokunmak gibi bedensel iletişim; sosyal ortamlarda yakınlık ve övgü içeren sözcükler sosyal pekiştireçlerdir.

IV. Sembol Pekiştireçler: Kendi başlarına anlamı olmayan ama başka pekiştireçlere dönüştürülebilne sembollerdir. Para, gazete kuponları, jeton, marka v.b.

Sınıfta Disiplin Sağlama

1. Disiplin Sorunu Çıkmasını Önleyici Yöntemler

- ✓ Planlı çalışmak
- ✓ Akıcı etkinlik
- ✓ Tutarlılık
- ✓ ç. Öğretmen kontrolü
- ✓ Kurallar belirlemek

2. Disiplin Sorununa Tepki Yöntemleri

- ✓ Görmezlikten gelmek
- ✓ Fiziksel yakınlık
- ✓ Göz teması ve sözsüz uyarıcılar kullanmak
- ✓ ç. Yeniden yönlendirmek
- ✓ Vazgeç ifadeleri ve uyarıcılar kullanmak
- ✓ Güçlü vazgeç ifadeleri kullanmak
- ✓ Öğrenciyi yalnız bırakmak veya yerini değiştirmek
- ✓ Sözel azarlama ve mesajlar vermek
- ✓ Eleştirmek
- ✓ 1. Sessizlik zamanı vermek
- ✓ Öğrenci ile konuşmak
- ✓ Problemi tanımak ve çözmek

Sınıf Yöntemi Yaklaşımları

1) Geleneksel Yaklaşım:

- Öğretmen merkezlidir.
- Öğretmen sınıfın mutlak hâkimidir.
- Sınıf kuralları öğretmen tarafından belirlenir ve bu kurallara öğrencilerin sorgulamadan uyması beklenir.

2) Tepkisel Yaklaşım:

- İstenmedik davranışlara anında tepki verilir.
- Temel amaç, istenmedik durum veya davranışın değiştirilmesidir.
- İstenmedik davranışın yok edilmesinde ödül ve cezaya sıklıkla başvurulur.
- Grupları çok bireye yönelim vardır.
- Tepkisel yaklaşımdan sıklıkla yararlanan bir öğretmenin, sınıf yönetimi konusunda yetersiz olduğu yorumu yapılabilir.

3) Önlemsel Yaklaşım:

- Sorun oluşturabilecek durumlar için daha sorun ortaya çıkmadan önce gerekli tedbirlerin alınır.
- Bireyden çok gruba yönelim vardır.
- Hata yapmama anlayışına dayanır.
- Temel amaç sınıfta sorunların ortaya çıkmasına olanak vermeyen düzenlemeleri oluşturmaktır.
- Sınıf kurallarının belirlenmesi öncelikle önlemsel yaklaşımla ilişkilidir.

4) Çağdaş Yaklaşım:

- Öğrenci merkezlidir, öğretmen rehberdir.
- Demokratik bir sınıf ortamı söz konusudur.
- Öğretmen ve öğrenciler sınıf kurallarını birlikte belirler.

5) Gelişimsel Yaklaşım: Öğrencilerin ilgi, ihtiyaç, yaş hazırbulunuşluk ve gelişimsel özellikleri dikkate alınır.

6) Bütünsel Yaklaşım:

- Diğer sınıf yönetimi yaklaşımlarının bir arada kullanılmasıdır.
- Öncelikle gelişimsel ve önlemsel yaklaşımlardan yararlanır, en son çare olarak tepkisel yaklaşıma başvurulur.
- Hem gruba hem bireye yönelim vardır.
- Okul - aile işbirliğini temele alır.